

Международна федерация на дружествата администратори на пенсионни фондове (ФИАП)

Декларация

Международната федерация на дружествата администратори на пенсионни фондове (ФИАП) би желала да изрази публично своите притеснения относно решението на българското правителство за промяна на пенсионната система, което застрашава функционирането на допълнителното задължително осигуряване на капиталов принцип (2-ри стълб).

Накратко, на 19.12.2014 г. българското правителство (без провеждане на обществено обсъждане или експертни консултации) едностранно приема Закона за бюджета за 2015 г., в който се предвиждат редица мерки за изменение на Кодекса за социално осигуряване (КСО) в ущърб на втори стълб. В частност се предвижда следното:

1. Лицата, които понастоящем плащат вноски по втори стълб (родените след 31.12.1959 г.), имат възможност еднократно да заявят желание за прехвърляне на осигуряването си от частния пенсионен фонд във фонда на Националния осигурителен институт (НОИ), действащ на солидарен принцип. За волеизявлението лицата не е предвиден краен срок. Така към разходопокривната система (I-ви стълб, управляван от НОИ) ще се прехвърлят, както натрупаните до момента по индивидуалните партии средства, така и бъдещите вноски (5%). Това решение е еднократно и окончателно, тъй като в НОИ не се поддържат индивидуални партии.

2. Лицата, които влизат на пазара на труда за първи път, ще правят вноски само по първи стълб, освен ако не посочат изрично желанието си част от вноската им (5%) да се предостави за управление от частен пенсионен фонд, за което решение имат краен срок от една година след започване на работа. Ако след изтичането на тази година лицата не са упражнили правото си на избор за членство в частен фонд, те няма да имат бъдеща възможност да се осигуряват по втори стълб, а цялата им вноска ще постъпва единствено по първи.

Пенсионната система в България бе реформирана през 2002 г., когато в допълнение към съществуващия разходопокривен първи стълб беше въведен втори стълб на осигуряване в частни капиталопокривни фондове с индивидуални партии. Участието в този нов, допълващ елемент от пенсионната система е задължително за всички, родени след 31.12.1959 г. (родените преди тази дата нямат възможност да се осигуряват във втори стълб; те могат единствено да правят доброволни пенсионни спестявания по трети стълб, който действа в страната от 1994 г.). Общият размер на вноската в тази система от смесен тип е 17,8% от осигурителния доход, като работодателят покрива 9,9% (7,10 % отиват в разходопокривната система, а 2,8% - по индивидуалната партида

на лицето), а осигуреният – 7,9% (5,7% към разходопокривната система и 2,2% - по индивидуалната му партида). Така 5% върху трудовото възнаграждение се насочват към индивидуалните партии на капиталов принцип (2,2% се финансират от осигуреното лица и 2,8% от работодателя).

ФИАП е на мнение, че мерките, които българското правителство обмисля да внедри, биха имали негативно въздействие за осигурените лица, пенсионната система и икономиката на страната, поради следното:

1. Предложените промени на практика представляват опит за подмяна на тристълбовия пенсионен модел (въведен през 2000 г. и широко признат от международните организации като успешна стратегия за диверсификация на източниците на доход след пенсиониране) с решения, които биха имали единствено временен фискален ефект, които подкопават доверието в пенсионната система и на практика представляват отмяна на реформите, въведени с цел гарантиране на по-добри пенсии. Фискалният проблем, с който се сблъскват повечето от държавите в Централна и Източна Европа, и в частност България, е резултат от ерозирането на активите в бившите разходопокривни системи. Демографските фактори, влияещи върху тези системи (по-голяма средна продължителност на живота и намалена раждаемост), дават тежко отражение и подкопават устойчивостта им.

2. Една от основните причини за въвеждане на частни схеми за пенсионно осигуряване на капиталов принцип с дефинирани вноски в страните от Централна и Източна Европа бе именно необходимостта да се намали дефицита в публичния сектор. Следователно предлаганите сега от българското правителство мерки ще доведат единствено до подмяната на един дълг с друг (явен и скрит) и ще имат негативно въздействие върху състоянието на фиска в средносрочен и дългосрочен план.

В държавите, провели реформа, „явният“ счетоводен публичен дълг се дължи на осчетоводяването от държавата на пенсиите на лицата, които са правили вноски в старата система и които трябва да получават пенсии от тази система в бъдеще. В държавите с нереструктурирани системи обаче, т. нар. „скрит“ дълг не е вписан от държавата, въпреки че кредиторите за него са налице.

В дългосрочен план предложените промени в КСО ще доведат до увеличаване на дефицита в първи стълб и дори до по-ниски пенсии, като същевременно ограничат възможността на капиталопокривния стълб да осигури подходящ коефициент на заместване.

3. Финансовият баланс на пенсионната система в страната също ще бъде негативно повлиян от загубата на макроикономическите ползи, присъщи за функционирането на системите за капиталопокривно осигуряване в индивидуални партии, при които вноските на лицата се инвестират във финансови инструменти на капиталовия пазар. Наличната практика в световен мащаб показва, че въвеждането на такива системи е оказало положително въздействие върху темповете на ръст на брутният вътрешен продукт (БВП), посредством повишените спестявания и инвестиции, заетост и производителност на факторите. Потенциалното положително въздействие на спестяванията в пенсионните фондове върху икономиката (по-висок икономически ръст, по-ликвидни и развити капиталови пазари, повече финансови инструменти,

налични за инвестиране, по-ниски разходи за трансакциите) зависи до голяма степен от обема на натрупаните средства. Следователно, колкото по-нисък е размерът на вноската към капиталопокривния втори стълб, толкова по-малък е обемът натрупани ресурси и следователно се постига по-незначителен ефект.

В последните години изследвания на макроикономическия ефект, генериран в резултат на въвеждането на системи на капиталопокривен принцип на осигуряване в индивидуални партии са проведени в четири държави от Латинска Америка: Чили, Колумбия, Перу и Мексико¹. Реформите са дали макроикономически ефект по четири направления: ниво и структурата на заетостта и нейния официален характер; спестявания и инвестиции; развитие и ефективност на капиталовите пазари; развитие на общата производителност на факторите (капитали и труд). Величината на тези ефекти е различна в отделните държави, но средният им размер е положителен по всички канали, с особено подчертано въздействие върху финансовото развитие и общата производителност на факторите. Заключават се, че за периода, предмет на изследването, въвеждането на капиталопокривните системи е допринесло пряко за по-висок годишен ръст на БВП между 0,31% (Мексико) и 0,58% (Колумбия).

Завишеният прираст, който се обяснява със създаването на капиталопокривни системи, е между 6,2% (Перу) и 12,9% (Мексико) от годишния ръст на БВП по време на изследвания период (в.ж. табл. 1).

Таблица 1

Макроикономически ефект от въвеждането на капиталопокривна пенсионноосигурителна система с индивидуални партии

Ефект от реформата	Чили	Колумбия	Мексико	Перу
Година на въвеждане на новата система	1981	1994	1997	1993
Период на оценка	1981-	2006-2010	1998 – 2012	1993 – 2011
Годишен ръст на БВП за периода	4,58%	4,55%	2,40%	5,3541%
Ефект от реформата в/у БВП, осреднен за хипотези (1) и (2)	0,37%	0,58%	0,31%	0,3331%
Спестявания – инвестиции	0,09%	0,22%	0,16%	0,0167%
Пазар на труда	0,08%	0,00%	0,02%	0,0129%
Финансово развитие и портфейл (3)	0,20%	0,36%	0,13%	0,3037%
% от ръста на БВП в резултат на реформата	8,08%	12,75%	12,92%	6,22%

(1) По-висок годишен ръст, генериран от реформата.

(2) Осреднената стойност за двете разгледани хипотези важи за Чили и Перу. При проучването за Чили увеличението на БВП бе разгледано при непроменлив статус. Числото показва прогнозния ефект за период от 30 години, като се приема, че половината от разминаването м/у стационарния статус и останалите е преодоляно за този период.

(3) Обща производителност на факторите.

Източник: Приносът на частната пенсионна система за икономическото развитие в Латинска Америка. Опитът на Колумбия, Мексико, Чили и Перу. „SURA Asset Management”.

¹ Сборник „Принос на частните пенсионни системи към икономическото развитие в Латинска Америка. Опитът на Колумбия, Мексико, Чили и Перу”. Проучване, осъществено от „SURA Asset Management”.

4. Тези мерки ще имат негативно въздействие върху чуждестранните инвестиции в България, тъй като внезапните промени на дългосрочните политики повишават усещането за риск от нестабилност в политическия и икономически живот на страната.

ФИАП сметна за необходимо да изрази публично становището си по тези въпроси с убеждението за необходимост от консолидиране и укрепване на новите капиталопокривни пенсионни програми, въведени в Централна и Източна Европа в повечето случаи с подкрепата на Световна банка и други международни институции, поради съществените ползи за пенсиите на лицата, за икономиката и нивото на дълг и финансов дефицит в тези страни. Организацията ни е готова да предостави съдействие по всички технически въпроси. Готови сме да окажем подкрепа за спиране или недопускане на тези инициативи.

ФИАП, основана през май 1996 г., е международна организация, в която членуват асоциации на пенсионноосигурителните дружества от следните държави: Боливия, България, Колумбия, Коста Рика, Кюрасао, Чили, Салвадор, Испания, Казахстан, Мексико, Панама, Перу, Полша, Доминиканската република, Украйна и Уругвай. Към м. декември 2013 г. в асоциациите и институциите членки на ФИАП са обхванати 122 милиона осигурени лица, в чиито индивидуални партиди са натрупани общо US\$ 725 000 милиона.

Сантяго, Чили, 22.01.2015 г.

Подпис: Гилермо Артур, Президент, ФИАП, Чили
Международна федерация на дружествата администратори на пенсионни фондове
(ФИАП)